

A-00229/17-74

29. ledna 1974

O d b o r 17

Výtisk č. 40

Souhrnná informace rozvědky

Práhlet antikomunistické činnosti tzv. PELIKÁNOVY skupiny
ze druhé poloviny 1973

gloja

Za správnost:
poli. J. ZAJÍC, v.r.

Počet listů: 11

Přehled antikomunistické činnosti tzv. PELIKÁNovy skupiny
za druhé pololetí 1973

V současné době se J. PELIKÁN ve své činnosti zaměřuje na další šíření a rozvíjení antikomunistických tézí o vnitropolitickém vývoji v ČSSR a SSSR, které na začátku roku 1973 uveřejnil v publikaci "Zde Praha". K propagaci svých názorů používá zejména kontaktů na buržoazní sdělovací prostředky a styky s pravicovými činiteli socialistických stran Západu, s renegáty KS a představiteli tzv. nové levice.

Současně trvá orientace PELIKÁNovy skupiny na permanentní ožívování tzv. "československé otázky" v mezinárodních vztazích, na šíření dezinformací o existenci socialistické opozice a pokračujících represích v ČSSR. Předmětem jeho útoků je dále světová iniciativa socialistických zemí a jejich aktivita v KERS.

Nadále existuje úsilí J. PELIKÁNa vyvolávat a aktivizovat protičeskoslovenskou činnost západních nátlakových seskupení i antikomunistických osobností.

PELIKÁNova současná politická orientace
.....

Z rozboru PELIKÁNovy nepřátelské činnosti jednoznačně vyplývá snaha koordinovat vlastní hodnocení mezinárodní situace a vnitropolitického vývoje v jednotlivých socialistických státech s plány i potřebami řídicích ideodiverzních center Západu. Na základě této koncepce se PELIKÁN orientuje na dlouhodobé, cílevědomé podvrtné působení vůči ČSSR a ZSS.

O této skutečnosti mimo jiné svědčí jeho interview z 13.8. 1973 v rakouské televizi, kde opětovně podtrhl vlastní téze o předpokládaném vlivu dalšího rozvoje vztahů Východ - Západ na urychlení "erose socialistického tábora", na vytváření vhodných podmínek pro liberalizační proces a oslabování autority i mocenského postavení komunistických stran. S touto "perspektivní situací" spojuje PELLIKÁN nový růst a podstatné obnovení činnosti domácí "socialistické opozice".

Aktivitu "socialistické opozice" ve všech svých vystoupeních i materiálech prezentuje jako nový typ krize komunismu, vyvolané hnutím, které není "antikomunistické a nechce měnit socialistický řád, ale pouze ho vrátit původním ideálům". Tvrdí, že tento proud nemůže odstranit ani zvýšená represe, neboť má vyvěrat z "deformací existujícího socialistického systému". Např. v představném čísle Listů (4/73) v článku "Nová situace - nové možnosti" tvrdí, že opozice v ČSSR je reálnou silou, s kterou musí vedení KSČ vážně počítat. Snaží se ji charakterizovat jako internacionální hnutí zaměřené proti "sovětské hegemonii a diktatuře byrokratické menšiny". Navazuje tím na svou známou teorii o tom, že je nezbytné, aby došlo ke koordinaci akcí opozice v ČSSR s obdobným hnutím v jiných socialistických státech s cílem zajistit jejich společné vystoupení.

Hnutí socialistické opozice v současné době upřesňuje jako činnost, která má především směřovat k vytvoření "nového modelu" komunistické společnosti, tj. "socialismus s lidskou tváří", který by "respektoval národní cesty nové společnosti".

Za nezbytnou součást aktivní politiky Západu vůči ZSS považuje PELIKÁN permanentní ožívování tzv. "československé otázky", a organizování široké škály ideodiverzních akcí a nátlakových kampaní proti vnitropolitickému vývoji v socialistických zemích. Pro tyto účely se snaží neustále publikovat vyalkulované informace o údajném procesu represe v naší republice, zvláště pak na poli vědy a kultury.

Ve svých materiálech pro západní sdělovací prostředky PELIKÁN přímo zdůrazňuje, že takovéto akce napomáhají "boji domácí socialistické opozice a předpokládanému perspektivnímu růstu odstředivých proudů". Vystupování různých tzv. Výborů pro svobodné a socialistické Československo, protičeskoslovenskou aktivitu některých levičáckých politických formací, představitelů politických stran a seskupení vydává záměrně za součást "mezinárodní solidarity pokrokového hnutí".

Aby se vyhnul přímým dotazům poukazujícím na málo viditelnou činnost socialistické opozice v ČSSR, konstruuje teorie o jejím dočasném "přezimování" a tvrdí, že celkové uvolnění v ZSS se projeví perspektivně i v ČSSR, byť možná i opožděně za jinými socialistickými státy.

Charakteristickým znakem PELIKÁNových veřejných vystoupení a akcí uskutečněných za pomoci sdělovacích prostředků Západu je snaha spojovat tzv. "československý problém" s intenzivním zaměřením ideodiverzních center Západu na útoky proti mírové politice SSSR, internacionálním vztahům k ČSSR a zájmu socialistických zemí na pozitivním průběhu KEBS. O této skutečnosti svědčí požadavek PELIKÁNa, aby na jednáních KEBS v Ženevě byl prosazen odchod sovětských vojsk z Československa, což by prý mělo reálně dokumentovat "opravdový zájem Sovětského svazu na snížení napětí v Evropě". Od západních zemí PELIKÁN dále vyžaduje provádění pružné politiky, která by se především koncentrovala na vynucení co největších ústupků od socialistických států v

19

oblasti humánně-kulturních otázek zejména pak v oblasti tzv. "svobodné výměny osob, myšlenek a informací". Vyvozuje, že tento postup přispěje k procesu liberalizace a uvolňování soudržnosti socialistického tábora.

Úsilí PELIKÁNovy skupiny o sepětí tzv. "československé otázky" s probíhajícími antikomunistickými akcemi Západu je možno také dokumentovat průběhem nepřátelské kampaně k 5. výročí internacionální pomoci vojsk VS v ČSSR. Na rozdíl od minulých let se problematika srpna 1968 nestala samostatným objektem zvýšené propagandy, ale jen důležitou integrální součástí celkové ideodiverzní činnosti a propagandistických výpadů proti ostatním ZST. Četná vystoupení čs. emigrantů v srpnu 1973 v západních sdělovacích prostředcích měla za úkol tyto akce akcentovat a vyhrotit jejich protisovětské zaměření.

Postavení J. PELIKÁNa na Západě

V roce 1973 oproti předcházejícímu roku nedošlo v podstatě k hlubším změnám úlohy a zařazení PELIKÁNovy skupiny v mechanismu západní ideodiverze. Zvýraznilo se jen její napojení na bližozasná sdělovací prostředky, na pravicové politiky socialistických stran Západu, renegáty KS a některá ideodiverzní centra Západu. Větší proměny nezaznamenalo ani složení a činnost PELIKÁNovy skupiny.

Aktivita J. PELIKÁNa je v Itálii nadále do značné míry podporována pravicově orientovanými skupinami Italské socialistické strany, zejména ze strany náměstka gen. tajemníka GRAXIho, redakce listu Avanti (Ochetto, Vasconi), politického seskupení soc. strany v Miláně Incontri, pracovníků

časopisu Stampa, Corriere della Sera a levičáckou "komunistickou" skupinou kolem listu Il Manifesto.

Uvedených styků využil PELIKÁN k vydání italského překladu publikace "Zde Praha", jež vyšla v květnu minulého roku v nakladatelství Paesi Nuovi v Římě. PELIKÁNovi bylo též umožněno rozšiřovat své brožurky "Československá otázka a italská komunistická". K tématice srpna 1968 z "pohledu současné mezinárodní politiky" se PELIKÁN vrátil 21.8.1973 v interviu pro italský rozhlas.

V Rakousku má dobré kontakty na renegátské seskupení "Spolek přátel Wiener Tagebuch", disponuje styky i na vedení Svazu rakouských novinářů. Jejich prostřednictvím např. došlo k realizaci televizního vystoupení PELIKÁNA v Rakousku (13.8.), v srpnovém vydání časopisu Wiener Tagebuch byl otištěn jeho štvavý článek "Co zbylo z pražského jara".

J. PELIKÁNovi se již v minulém roce podařilo napojit v NSR na několik antikomunistických novinářů a pracovníků západoněmecké televize (např. A. MYTZE, G. SELVA, Fr. KUNZEL atd.). Jejich prostřednictvím a v některých případech i osobně, udržuje dotyk na významná vydavatelství jako je Europa Verlag. K zveřejňování PELIKÁNových antikomunistických výpadů dochází zejména v listech Frankfurter Rundschau, Die Welt, v rakouské Die Presse atd.

PELIKÁN vystoupil i dne 22.8.1973 v druhém programu televize NSR spolu s posrpnovým emigrantem VESELÝM. Hovořili zde především o potřebě "zajistit další angažovanost Západu v ovlivňování vnitropolitického vývoje v ČSSR". S PELIKÁNem a Listy přímo spolupracuje i západoberlínská trockistka S. PLOGSTEDTOVÁ, bývalá členka tzv. ilegální Revoluční socialistické strany v ČSSR". Z její iniciativy a za podpory

PELIKÁNA došlo na Freie Universität v západním Berlíně k založení Výboru proti represím v ČSSR a východní Evropě. Výbor je přímo napojen na další nátlakovou instituci, na západoněmeckou odbočku Amnesty International.

Z území NSR je činnost PELIKÁNA popularizována prostřednictvím RSE v rámci štvavých relací stanice proti ZSS. O přímém napojení na tuto instituci ideodiverze svědčí jeho konzultace v září 1973 s vedoucím české sekce vysílání dr. PECHÁČKEM. Rozhovory vyústily v konstataci, že je nadále zapotřebí, aby PELIKÁN ve svých veřejných vystoupeních vystupoval z platformy "pražského jara a představitele demokratického socialismu".

Během minulého roku projevil PELIKÁN několikrát zájem působit stabilně v NSR. Sondoval např. možnosti získat zaměstnání v Deutsche Welle. Konkrétní jednání však byla odložena na rok 1974 s tím, že o takovéto záležitosti je možno hovořit až po uzavření smluv ČSSR - NSR a po určitém období rozvoje oboustranných styků. Lze důvodně předpokládat, že uvedená záležitost byla mimo jiné odsunuta na pozdější dobu právě z toho důvodu, že působení PELIKÁNA v antikomunistické organizaci, jakou je Deutsche Welle, by nutně pro něj znamenalo ztrátu možností vydávat se "za komunistu" a hlavního mluvčího tzv. marxistické části posrpnové emigrace.

Spolu s O. ŠIKEM, sociálním demokratem P. JANÝREM, prof. KOSTO^m z Frankfurtu, L. PACHMANem a M. ZUBATÝM se účastnil konference skupiny "Třetí cesta", která byla v minulém roce uspořádána v Achbergu u Bodamského jezera místním "Mezinárodním kulturním střediskem". Uvedení emigranté zde vystoupili s referáty na téma "Pražské jaro 1968 - idee, zkušenosti a perspektivy". Z jednání konference vyplývá,

že organizátoři ustanovené tzv. "Společnosti třetí cesty" hodlají perspektivně (pokud se její činnost bude dále rozvíjet) použít ji jako stálé platformy pro podporu podvratné aktivity československé emigrace a uskutečňování speciálních ideodiverzních akcí.

Ve Francii se J. PELIKÁN zejména orientuje na spolupráci s předními činiteli dřívějšího komunistického časopisu *Les Lettres Françaises* a s členy tzv. Výboru 5. ledna, složeného hlavně z renogátů KSP. Pod jejich patronací se má konat s konečnou platností v únoru 1974 v Paříži dlouho odkládaná nová konference o "československých zkušenostech a problémech socialismu". Jí se mají účastnit i prominentní příslušníci československé posrpnové emigrace.

Získané poznatky poukazují na sestupný zájem představitelů Francouzské socialistické strany na veřejném použití PELIKÁNA pro své politické záměry. Tato skutečnost je zřejmě ovlivněna ne právě povzbudivými výsledky poslední MITTERRANDovy konference o ČSSR z podzimu 1972.

PELIKÁNově činnosti však věnuje stálou pozornost buržoazní tisk, který ji používá k doplňování antikomunistické klasické buržoazní propagandy.

Ve fr. sdělovacích prostředcích také došlo k prvnímu zveřejnění štvavého prohlášení exponentů posrpnové emigrace k 21.8. ve formě tzv. dopisu s. BREŽNEVovi. Akce byla dohodnuta PELIKÁNem, HEJZLAREm a dalšími emigranty při konzultacích s TIGRIDem v redakci "Svědectví".

Organizační struktura PELIKÁNovy skupiny

Nejbližším spojencem J. PELIKÁNa zůstává Zd. HEJZLAR, působící ve Švédsku jako spolupracovník Ústavu pro mezinárodní politiku ve Stockholmu, se specializací na problematiku socialistických zemí. Orientuje se na rozšiřování PELIKÁNOVÝCH teorií o nutnosti působit na vnitřní erozi soc. tábora. K tomuto účelu využívá i svých kontaktů na představitele švédských sdělovacích prostředků. Udržuje styky i s předsedou KS Švédska HERMANSSONEM.

Na rozdíl od r. 1972 došlo k určitému politickému sblížení J. PELIKÁNa s O. SIKem. O tomto faktu svědčí i účast PELIKÁNa na zmíněné konferenci "Třetí cesta" a veřejné proklamace PELIKÁNa o nutnosti hledat další způsoby alternativního vývoje socialistické společnosti přesto, že O. SIK se spíše kloní k propagování střední cesty, která by v sobě "kumulovala pozitivní rysy jak socialistického, tak i kapitalistického vývoje".

S podvratnou činností PELIKÁNovy skupiny plně souhlasí I. SVITÁK, J. SKVORECKÝ, působící v USA a v Kanadě, kteří se hlavně koncentrují na útoky proti politice KSC na poli vědy a kultury a na propagandu o údajném růstu "neostalinismu" v socialistických státech.

Učinná spolupráce existuje i mezi Listy a vydavatelstvím posrpnové emigrace v NSR Index. Zvláště dochází ke spolupráci v oblasti výběru vhodných titulů antikomunistických publikací pro zveřejnění. Styky s PELIKÁNem udržuje i A. LIEHM, který je mimo to jedním z hlavních přispivatelů (i od československé posrpnové emigrace) do Listů, Svědectví, Le Mondu, Le nouvel Observateur atd.

Velmi pozitivně hodnotí PELIKÁNOvu činnost proti ČSSR Ed. GOLDSTÜCKER, který považuje PELIKÁNa za nejdůležitější a neaktivnější osobnost z postrannové emigrace. Sám se však nechce angažovat. Kriticky se dívá na L. PACHMANa, zejména mu vytýká přímé napojení na vyloženě reakční antikomunistická centra Západu, což mu podle GOLDSTÜCKERova názoru brání proklamovat platformu tzv. "Pražského jara" a "demokratického socialismu" a nutí ho v propagandistické činnosti používat vyloženě protisocialistických hesel.

Ideodiverzní zaměření Listů

Jednotlivým činitelem PELIKÁNOvy skupiny zůstává dvouměsíčník Listy. Z jejich obsahu vyplývá, že se stále více orientují na útoky proti politice KSČ po linii kulturní a vědecké fronty. Jiným jejich současným rysem je snaha podněcovat k protičeskoslovenské aktivitě různé tzv. "výbory pro svobodné a socialistické Československo", další nátlaková seskupení, antikomunisticky orientovaná příslušníky západoevropských politických stran, atd. V popředí zájmu Listů stojí i úsilí neustále oživovat "československou otázku" v mezinárodních vztazích a útočit proti mírové iniciativě socialistických zemí. Listy rozšiřují i nadále desinformace o existenci široké "socialistické opozice" v ČSSR.

Na rozhraní 1972-1973 bylo u Listů možno pozorovat určitý pokles v počtu uveřejňovaných "důvěrných" materiálů a informací z naší republiky a rostoucí orientaci na přetiskování zpráv západního tisku, poznatků z časopisů renegátů KS a různých levičáckých formací na Západě. Na tuto skutečnost začala upozorňovat i řada českosloven-

ských emigrantů, kteří vyjadřovali pochybnosti o možnostech styků PELIKÁNA do ČSSR a existenci "socialistické opozice". Kritika našla svůj odraz i v náplni Listů, kde postupem roku 1973 došlo opět k početnějšímu otiskování takových informací a článků (podepsaných většinou krycími jmény), které u čtenářů mají vzbudit dojem, že jsou redakci Listů zasílány přímo od pevného okruhu dopisovatelů z Československa.

Závěr:

V zařazení J. PELIKÁNA a jeho skupiny do mechanismu západní ideodiverze nedošlo v uplynulém období v podstatě ke změnám. Jistý pohyb lze jen konstatovat ve zvýrazněném napojení na západní sdělovací prostředky, renegáty KS, vybraná ideodiverzní centra a některé tzv. levicové skupiny na Západě.

Trvá orientace PELIKÁNovy skupiny na útoky proti mírové politice ZSS a snahy ovlivňovat odpovědné západní činitele k vymáhání ústupků od socialistických zemí v Ženevě při jednáních o tzv. humánně-kulturních otázkách v rámci KEBS. Západní veřejnost mají ovlivňovat i kampaně PELIKÁNovy skupiny proti údajným "represím v ČSSR a ostatních socialistických zemích, především v SSSR".

Projevuje se nadále úsilí PELIKÁNovy skupiny o ideodiverzní pronikání do ČSSR a o zprostředkované kontakty s pracovními činiteli doma.

V průběhu r. 1973 vzrostl zřejmě zájem J. PELIKÁNA působit v NSR. Motivace této orientace není zatím zcela jasná. V pozadí záměrů mohou stát úvahy PELIKÁNA o zvyšujících se možnostech ideodiverzního působení v NSR vůči ZSS po normalizaci vztahů, dále představa zlepšení osobních pracovních i

finančních záležitostí, rozšíření podmínek veřejného působení a nakonec i kalkulace s využitím předpokládaného rozvoje vztahů NSR - ČSSR k získání spojité a kanálů pro infiltraci do ČSSR.

archiv bezpečnostních složek